תתקמ"ו

(א) פטור לקח ממעשרות ונתן לספק רע

דה

רע (נה בסוף טז) ואם שלו תשלו לה מן הבצים וכו'.

וברש"י: עשו עצמכם כאילו אתם אמרים. ולכאורה היה תמוה מדוע לקח ופטרה מן המעשר, ובגמרא חייב במעשר, דבכוונה השליכו לה מן הבצים.

אומר משה (רע) כיון דלקח הוי ונטיר ממעשרות מהת, ואתה במבר דלה תבואה צרעך, ולשי' הרמב"ם (xx) דפ"ל דלקח לפני המירה, והלקח מירתן פטור, ולשי' הרמב"ם ור"ת דפ"ל לדינן דלקח לפני המירה, והלקח מירתן חייב, (דבמירה חשיב תבואה צרעך) לזה אמר ויצבתם ולקטה ולא תעשרו דה, כדרך שלא תצבה בלא יחה, רק תעבדו אותם, וכל זמן שלא תמרח יהו שלו (x) ואחר המירה אין תהי שלה ותנטר משום לקח, וכן בנפוק לי' והלקט בשדה ותחטט אור אשר לקטה, הרי מרחה בשדה, ולא צבתה עד לאחר מירה, ותנטר משום לקח.

אלא, הא דאמר קרא לקטור הפקר ענים ועני הלוי, ולכאורה תמוה לי' מצד לקח, דאינו תבואה צרעך, ובלי דלקח ר"ת והרמב"ם דפ"ל דנטיר דלקח הוי רק אז קנה לאחר המירה, אבל אם קנה לפני המירה, והלקח מירתו, זה לקח כולו, ואי' קרא למנטר הפקר מעשרות אף בבהמ"ק דליכא נטיר לקח. ולפי"ז היה דקתני במשנה נטה מן, דאם הטיר לאחר המירה, אין ההפקר הוא נוטר מן המעשר, רק מדרבנן, אבל מהת אי"ה, דהצדה מן ההפקר הוי כמו לקח.

(x) ובפשוט הדבר, דאף דהוי עדתה המירה, מ"מ כיון דלא צבתה אלא הוי מירה דבעה"ב (דמה לי הוי ומ"ל שלים) ומירה דלקח הוי רק היכא דהלקח מירה לאחר דקנה הלקח. וכ' מרן (xx) שי' הריב"ם.

ולפי הדיבור דלעיל, דלעת קודם מילה נטיר מהתם ולאחר מילה חייב, לפי
הטעם לאחר מילה חייב מהתם כמו לעת בבהמה, (כיון דכבר נתחייב), אבל כל
הטיר דהעבד היינו אם הטיר קודם מילה, והיינה מילתו, אז קרוי ובן הלוי
תינוק מבן לעת. אלא היו דברים קרוי למיעוטר הטעם מעשרות, היינו
היינו דהטיר קודם מילה, והבעלים חיצר ונכה בו, מיעוטר מבן הבקר
ולא מבן לעת, כיון דבעלים חיצר ונכה בו, ליכא טיר דלעת.
(רש"י לתוס' רלקו' גיה שם)

והרש"ש שם לדי לקמן שבתה ונגיה, דאב מיעוטר מעשרות מקרי ובן
הלוי, ואם עכ"פ משמה תינוק לי' מטעם לעת, ולפי"ז הת והרמבם דלעיל
ניחו ודלעיל, בבהמה דהעבד מילתו מיהו, דמטעם לעת ליכא למיעטרי, רק
מטעם ובן הלוי אולם לפי הדיבור הי', (ולא לתרץ דבריו קרוי בלשון
אם חיצר בעלים ונכה בו, משום דהבעלים אי' לנכות בלשון)
ולא נכיתי להבין, דאפילו דהנמ אם הבעלים חיצר וקנה מן הטעם
אם לשון, ומיהו, דמבן לעת ליכא למיעטרי, דהרי הבעלים הוי
תבואת נכרי, ומטעם משום ובן הלוי (כמו דהרש"ש לדי לגבי הבקר
לפי הדיבור דלעיל).
והרש"ש תרץ שם תי' אחר דכיון דצריך להיות רחמנא בהמה שבה,
תבואת נכרי קרינן הי' (ולא לעת). ושמתי הסבר דלעת היינו דלקו
מה קנין אז מתנה בקנין, אז הבקר, אבל לשון התורה ציבתה לעניים,

אינו מיני לגלות. ובמאמר ס"ז הביאו בשם הארשב"י שיהרבן שבלי, בתרומה מיני לגלות, אלא דהתורה ציבתה להם, מה בתרומה טהור לבהנים, שניר מקרי לגלות.

ידמה שבא (הכ"ל), מיהו (לשון) פסחים (לה) מעיד מעיד שהקדימו בשבלים, בסדר מתיל, שעורה והכמותה ממנו כו'. ואבל אם הקדימו בכרי, חייב לא בתיל.

וכ' הרשב"ם (פסחים שם) אם היפסולו הקדים מעיד בשבלים, לפני אילמא, ונמצא טלוי, הוי לגלות בידי הלוי, ומעילו מינסר מתיל מטעם לגלות, ושיר המעלה, דלגלות הוא מילה, ומיבדן הלוקח, בסדר מטעם לגלות אבל אין הוי לגמרי מתיל. ולדעתי לא לפי דבר והכמותה, דהיינו דהקדים הפסולו מעיד בכרי (לאחר המילה), חייב הלוי לא בתיל, וכ' ודפי הוי לגלות לאחר המילה, ולשי' איכא סדרו דלגלות.

וכ' הרשב"ם שם דלגי המבריש הסדר בלגלות מינסר רק מעשרות ולא מתרומה, נ"מ. אבל המלא (עיין תרומות הי"ז) תולין שלוי אינו רק בגלי.

וכ' הרשב"ם דבשי' הוי בתבואות הלוי ודאי, אם בשהב הלוי, הקדים מעיד בשבלים, מינסר מתיל, אם נמצא כן דלא בשהב לוי שהקדים בשבלים בסדר מתיל, ולי' הוי בסדר דלגלות כיון דהבשהב הוי הלוי, ולכן בשי' הוי למינסר מתיל. ובחמ' ולא הבנתי, דבשל בהנים חלק דבהן הוי בניך לבהנים ולהלוי מיהו טבל, מיהו לגבי נמינה דבהן לוי

שיש, כיון דהוי בהן, איכא מצוה נתינה, אז דינא דלא הבהן איכא מצוה נתינה אלא דתרוי ואיכא לדינא. אישה דאלו בגלגלא דהתרומה והרמה אישה. ולסברה דאלמה חברה איכא לא בלא הפרה אלו פקבינן דהכיש מלאך, אם איכא אלו מצוה נתינה אז דתרוי ואיכא לדינא ובגל. ואם נאמר דאיכא מצוה נתינה אלא דתרוי ואיכא לדינא, אלא הוי הלוי לקח (המלאך), אלא לאיזו קשה תי' השני.

אלא דלא כלל, דהרי הבאתו לאוכל, דאם הבשר צבה אלא, איכא קטן דלקח, כי לאוכל בשם הקדש והמקדש, אלא אשה דבשר. קרוי לאיקטרי מתקל בגלגלו דבשל הפרה הוא שלו ובאומר לאוכל.

והסברא היא דלקח איכא קטן בנידון אלו קטן שם הקדמון, ולכן היכא דחצר בשלב ואכה בו, לא לקח. (והפרה הוי קטן בנידון) ולפי מזכן כי המקום מתקה, דנהי דלקח מיקטר מהמשכון, לכל מה בדאיכא כי, מיהו אם הלקח תרם, תרומתו הוי מן ההקדש, (וכ' באומר (בגי הוא מקדש) בשם הקדש אבל הוכחה מתוך שם פלוני סל בן).

ובאומר סי' הבאתו תי', דכאן בלקשלן, אומר הקדש, כיון דהקדש מבתה לדם, לא לקח, הכי מלאך בידי הלוי לא מיקרי לקח. והבאתו שם כ' הקרשקי אורבן אבל, הלבוש לאוכל, דמשכון אלו, והוי לקח, משום דבמשכון שלהן לבעלים. כ' לאוכל.

מצינו בירושלמי הלה דהוו דמעיר שהקדימו בשבלים, פטור מתקן, דלקו
היכו דהלוי עקר המעיר בשבלים ואחר מירחו הלוי, מקרינו רק תרומה ופטור
מתקן, שעיר והרמתם ממנו תרומה ג' ולוו תרומה ומרומה. בתוספתא בקמא,
אבל היכו דהלוי עקר המעיר בשבלים והקרינו הלוי תרומה, ואחר מירחו הלוי,
נמצא דבשעת המירוח איכוו רק תקן בלבד, ואינו חייב בתקן. כ' הקרבן שם
ואומר מיד הירושלמי אימתי מיעקר הלוי מתקן, רק היכו דהקרינו תרומה
מינו ודי, אבל אם הקרינו תרומה מומקום אחר, חייב בתקן. וכ' הקרבן שם
כיון דכ' והרמתם ממנו ודי, ובהכל אין זה ממנו, ולכן חייב בתקן.

ושאלתי הסבר בשם ~~הקרבן ~~ תורת הקרבנות, דהוו דמחיבה תרומה
דמעיר שהקדימו בשבלים, מקרינו רק תרומה, ופטור מתקן, משום דתרומה דקרינו
כללי דצה לם תרומה, וצהו רק היכו דמקרינו מינו ודי, אינו שייך לומר בכלל
אבל אם מקרינו תרומה מהקום, והיינו מעיר אחרים, דהלכשה תרומה, אינו חייב
בתקן, דאינו אין תרומה כוללים בצה תרומה.

ושאלתי הא' ליסוד הכלל דבמשנה שיה (פ"ו מה) תבן ולוו ממעיר
שנטלה תרומתו (אינו להקרינו מהם מל טבל אחר), ולכאו' זה פשוט כיון דהשתא
הקרינו תרומתו ואחר מעיר, אי' להקרינו הלוי מעשרותיו ולוו מל טבל אחר
כיון שכבר נטלה תרומה מהם, הוא מן הנטר מל החיוב, ולכן כ' הרש
שם דמיירי דהלוי הקדימו בשבלים, ולוו הרמ ממנו תקן, ופטור מתקן, ודלקו

שיטלה תרומתו היינו תרומה מעבר, אבל אם הלוי להכניס מעשרותיו תרומה למקומו, אבל אם הלוי עדיין לא הכניס תרומה, יכול הלוי לתרום מעשרותיו על טבל ממקומו. והרש"ש מביא סברי אחרי כן.

והסברא לכך משב"ל, דהא דהקדימו בשבלים, דקטיר הלוי מתנה, דלא קיים דבתרומה, דהלוי מכניס מן המעשר, טול בתיבו לא אם התרומה, (ולא דמהולה קטיר מתנה). ולכן אם הלוי הקדימו בשבלים, ועדיין לא הכניס תרומה, יכול הלוי לעשות מעשרותיו תנאי על אחרון, כיון דעדיין לא נפטר מתנה, אבל אם הלוי הכניס תרומה, וטול בצה התנאי בצה, ובבר נפטר מתנה, אין הלוי יכול להכניס מעשרותיו תנאי על טבל אחר, דהוי מן הקטיר על החולה.